

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Шосткинський інститут
ЦЗДФН

**КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ
ТА УПРАВЛІННЯ**

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

*Тема: Методичні підходи до оцінки витрат підприємства (на прикладі
ПАТ «Кременчуцький м'ясокомбінат»*

Спеціальність 051 «Економіка»

Завідувач кафедри: _____ / Тур О.М. /

Керівник роботи: _____ / Вареник І.В. /

*Виконавець: _____ / Чаплигін А.О. /
*П.І.Б.**

Шостка 2020

РЕФЕРАТ

Робота бакалавра містить 34 сторінки, 6 таблиць. Список використаних джерел нараховує 34 найменування, 2 додатки.

Мета роботи полягає у систематизації процесів оцінювання витрат підприємства та ефективності їх планування.

Об'єктом дослідження є методичні підходи до оцінювання витрат підприємства.

Предмет дослідження – система витрат господарської діяльності ПАТ «Кременчуцький мясокомбінат».

Актуальність даної теми дослідження обумовлена тим, що затрати, витрати, собівартість, є найважливішими економічними категоріями. Їхній рівень багато в чому визначає розмір прибутку і рентабельності підприємства, ефективність його господарської діяльності.

У роботі було використано наступні методи: методика оцінки та порівняння, науковий та системний аналіз.

У теоретичній частині розглянуто теоретичні і методологічні узагальнення, визначення сутності і планування витрат господарської діяльності підприємства, удосконалення механізмів та інструментів їх оптимізації.

У другому розділі проводиться оцінка та аналіз діяльності підприємства ПАТ «Кременчуцький мясокомбінат» за даними калькуляції основних видів продукції за 2017-2018 роки.

У третьому розділі досліджуються оцінки та прогнозування витрат на підприємстві, резерви та шляхи підвищення ефективності використання наявних ресурсів. Найбільша увага приділяється джерелам і факторам зниження витрат.

Ключові слова: витрати виробництва, собівартість, підприємство, калькуляція, методологія, облік.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ I. ПОНЯТТЯ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА.....	7
1.1. Характеристика витрат. Підхід до поняття витрат з погляду економіста та бухгалтера.....	7
1.2. Поняття витрат та собівартості продукції. Класифікація витрат виробництва.....	9
РОЗДІЛ II. МЕТОДОЛОГІЯ ОЦІНЮВАННЯ ВИТРАТ	14
2.1 Методи оцінки витрат. Джерела і чинники зниження витрат.....	14
2.2 Альтернативні методи зниження витрат.....	14
РОЗДІЛ III. ЕКОНОМІЧНА ОЦІНКА ТА АНАЛІЗ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА НА ПРИКЛАДІ ПАТ «КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ МЯСОКОМБІНАТ»	21
3.1 Організаційно-економічна характеристика ПАТ «Кременчуцький мясокомбінат».....	21
3.2 Економічна оцінка досліджуваного суб'єкту господарювання.....	21
3.3 Пошук рішень і пропозицій щодо зниження витрат виробництва.....	29
ВИСНОВОК.....	32
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ.....	34
ДОДАТКИ.....	36

ВСТУП

Виробництво будь-якого товару потребує затрат економічних ресурсів, що, у силу своєї відносної рідкості, мають визначені ціни. Кількість якогось товару, що фірма намагається запропонувати на ринку, залежить від цін (витрат) і ефективності використання ресурсів, необхідних для його виробництва, з одного боку, і від ціни, по якій товар буде продаватися на ринку, - з іншого. Проте в процесі виробництва фірма-виробник поряд із витратами виробництва несе також витрати на просування товару на ринок, проведення маркетингових досліджень, організацію реклами, сплату податки тощо.

Актуальність дослідження заключається в тому, що перехід до ринкової економіки по-новому порушує питання про методи ведення економічної діяльності підприємства. Традиційні структури та форми господарювання змінюються. У цих умовах керівники підприємств, вивчаючи і формуючи те, що називається цивілізованою формою ринкових відносин, стають своєрідними "архітекторами" розвитку нових господарських зв'язків і методів здійснення господарської діяльності.

Метою дослідження є дослідження резервів та чинників зниження витрат виробництва, знаходження альтернативних методів зниження витрат, а також аналіз діяльності підприємства на прикладі ПАТ «Кременчуцький мясокомбінат»

Основним завданням роботи є не тільки підрахування вже наявних витрат, але і знаходження можливих шляхів зниження витрат. Можливості зниження витрат виробництва виділяються й аналізуються по двох напрямках: по джерелах та чинниках. В середині підприємства витрати можна знижувати за рахунок зміни норм використання сировини, зменшення витрат живої праці на одиницю продукції тощо. Для цього розроблено ряд показників (індексів), які нині широко використовуються на підприємствах.

В таких умовах розвитку економіки в країнах колишнього радянського союзу, все більше і більше зростає роль витрат підприємства, як

невід'ємної складової виробничого процесу, що в свою чергу вимагає повного переосмислення теорії виробництва починаючи від вхідних ресурсів і закінчуючи кінцевим продуктом, готовим для продажу. Визначення витрат - це невід'ємна умова успіху, тому що від їх обсягу безпосередньо залежить розмір прибутку, який одержить підприємець.

РОЗДІЛ І. ПОНЯТТЯ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Характеристика витрат. Підхід до поняття витрат з погляду економіста та бухгалтера.

Кожного виробника цікавить питання, скільки товару виробляти і скільки продавати залежно від ціни і витрат на його виробництво. Для виробництва продукції підприємець повинен зробити певні витрати. До таких витрат належать елементи факторів виробництва, які використовуються у виробництві. Це витрати на оплату живої праці (заробітну плату); на будівлі та обладнання (інвестиції); оплату природних ресурсів (води, корисних копалин, що використовуються як сировина та матеріали) та палива; оплату інших енергоносіїв[2]. *Виробничі витрати* - це фактичні витрати виробника (фірми) на придбання й використання всіх необхідних умов виробництва, які забезпечують досягнення кінцевого результату господарської діяльності. Відсоткове співвідношення елементів витрат характеризує їх структуру[2]. Так, наприклад, матеріаломісткими вважають галузі, у структурі витрат яких велика питома вага матеріальних витрат (харчова, легка промисловість), трудомісткими - галузі добувної промисловості, де витрати на зарплату становлять 50%. Фондомісткими вважають галузі, в структурі яких велику питому вагу мають амортизаційні відрахування (електроенергетика). Витрати виробництва поділяються на зовнішні та внутрішні. *Зовнішні витрати* (їх ще називають явні, прямі, грошові) - це витрати підприємця на придбання ресурсів, які не належать даній фірмі. Наприклад, заробітна плата найманих працівників, витрати на придбання сировини, устаткування, сплата податків тощо. *Внутрішні витрати* (або неявні, непрямі, неоплачувані) пов'язані з використанням факторів виробника, які перебувають у власності самої фірми (грошовий капітал, обладнання). Для розрахунку внутрішніх витрат підраховують ту вигоду, яку підприємство могло б мати, передавши власні ресурси на сторону[3].

Сучасна економічна наука відносить до внутрішніх витрат нормальний прибуток - мінімальну плату, необхідну для утримання підприємця в певній сфері бізнесу. Вирізнення зовнішніх і внутрішніх витрат необхідно для правильного визначення розміру прибутку, одержуваного підприємцем, отже, для оцінки реального стану справ у фірми. Із виділенням зовнішніх та внутрішніх витрат розглядають два підходи до розуміння природи затрат фірми: бухгалтерський і економічний[4].

Економічне розуміння витрат базується на проблемі обмеженості ресурсів і можливості їхнього альтернативного використання. Застосування ресурсів у одному виробничому процесі виключає можливість їхнього використання за іншим призначенням. Наприклад, деревина, використовувана в будівельній справі, не може бути застосована, скажімо, у виробництві меблів, сірників і інших товарів. Вибір конкретних ресурсів для виробництва якогось товару означає неможливість виробництва альтернативного товару. Економічні витрати будь-якого ресурсу, що застосовується у виробничому процесі, рівні його цінності при найкращому з усіх можливих варіантів використання[5].

З позицій бухгалтерського підходу до виробничих витрат варто відносити всі реальні, фактичні витрати, що здійснюються в грошовій формі. Такими можуть бути: заробітна плата робітників; плата за оренду будинків, споруджень, верстатів, устаткування; оплата транспортних витрат; оплата послуг банків, страхових компаній і т.д.[4]

З позицій економічного підходу до витрат виробництва варто відносити не тільки фактичні витрати, здійснювані в грошовій формі, але і не оплачувані фірмою витрати, витрати, пов'язані з упущеною можливістю самого оптимального застосування своїх ресурсів.

І бухгалтери, і економісти включають у свої розрахунки фактичні витрати (заробітна плата робітників, оклади службовців, оренда приміщень та вартість матеріалів). Для бухгалтерів фактичні витрати важливі, оскільки вони включають прями виплати підприємства іншим юридичним особам, з

якими воно має справу. Ці витрати повинні знати і економісти, фактичні витрати це ті кошти, які могли би бути використанні десь в іншому місці з більшою ефективністю[16].

В переважній більшості випадків альтернативне використання коштів є прихованим. Тому досить важливо вміти визначити, в якому напрямку використовувати наявні грошові фонди підприємства для прийняття правильних економічних рішень. Для безповоротних витрат стверджується протилежне твердження — вони звичайно фактичні, проте, приймаючи рішення, їх треба завжди ігнорувати. Безповоротні витрати — це ті витрати, які вже зроблені і які неможливо повернути назад. Оскільки їх неможливо повернути назад, вони не повинні чинити жодного впливу на процес прийняття фірмою рішень[12].

1.2 Поняття витрат та собівартості продукції. Класифікація витрат виробництва

Основним напрямком діяльності кожної комерційної організації є отримання максимального прибутку. Припустимо, що підприємство-виробник закупає усі фактори виробництва (сировину, устаткування, робочу силу, і т.д.) і перетворює їх у кінцевий продукт призначений для продажу. Кількість товару, що буде продаватися на ринку залежить від рівня витрат, які фірма здійснила протягом усього виробничого циклу, і реального попиту на готову продукцію (ціна, за якою товар буде продаватися). З цього можна зробити висновок, що розмір витрат виробництва є однією з умов успіху на ринку, оскільки, чим менші витрати виробництва, тим більший прибуток отримує підприємство з врахуванням рівня ринкових цін[13].

Витрати виробництва знаходять своє вираження в показниках собівартості продукції, що в грошовому виразі характеризує всі матеріальні витрати і витрати на оплату праці, необхідні для виробництва і реалізації продукції.

Проте до складу витрат підприємства входять не тільки ті, що пов'язані з купівлею ресурсів, крім них підприємство несе витрати на збут та просування продукції на ринок. Сюди відносяться витрати пов'язані з транспортування виробів споживачу, на проведення маркетингових досліджень та організацію реклами тощо. Виражені в грошовій формі вони являють собою витрати реалізації продукції[8].

Крім того підприємство сплачує податки, збори, робить відрахування в різноманітні цільові і позабюджетні фонди, що також відносяться на собівартість продукції. Сума витрат виробництва і реалізації, податків, зборів і обов'язкових відрахувань становить витрати підприємства або *повну собівартість продукції*.

У собівартість продукції включаються :

- витрати на освоєння виробництва;
- витрати, які безпосередньо пов'язані з виробництвом продукції і обумовлені технологічними й організаційними чинниками виробництва;
- витрати на оплату праці;
- витрати, пов'язані з використанням природної сировини;
- витрати некапітального характеру, пов'язані з удосконалюванням технологій і організацією виробництва, а також з покращенням якості продукції;
- витрати, пов'язані з винахідницькою діяльністю, технічним удосконаленням і раціоналізаторськими пропозиціями;
- витрати на обслуговування виробничого процесу (поточний, середній і капітальний ремонт);
- витрати на забезпечення нормальних умов праці і техніки безпеки;
- витрати, що пов'язані з кадровою політикою підприємства;
- поточні витрати, пов'язані з утриманням і експлуатацією фондів природоохоронного призначення;
- витрати, пов'язані з процесом управління виробництвом;
- витрати по транспортуванню робітників до місця роботи;

- виплати, передбачені законодавством про працю (оплата відпусток, компенсацій і т.д.);
- відрахування на державне соціальне страхування і пенсійне забезпечення та у фонд зайнятості;
- відрахування на обов'язкове медичне страхування;
- платежі на страхування майна підприємств;
- витрати на оплату відсотків по короткострокових позичках банків, оплата банківських послуг;
- витрати на гарантійне обслуговування продукції;
- витрати, пов'язані зі збутом продукції;
- витрати на відтворення основних виробничих фондів (амортизація);
- втрати від простоїв за внутрішньовиробничими причинами[10].

Розмір цих витрат залежить від цін на ресурси необхідних для виробництва товару, а також від технологій їхнього використання. Ціна, за якою купляються ресурси, не залежить від фірми-виробника. Вона визначається взаємодією попиту і пропозиції на ці ресурси. Отже, для підприємця є дуже важливим технологічний аспект формування витрат виробництва, що визначає, з одного боку, кількість ресурсів, що залучаються, та якість їхнього використання, з іншого. Причому, підприємство повинно використовувати такі методи виробництва, що були б ефективні, як з технологічного, так і з економічного погляду. Тобто кожне підприємство намагається вибрати такий технічно ефективний процес виробництва, що забезпечував би найменші витрати виробництва. У рішенні цієї проблеми використовується виробнича *функція Кобба - Дугласа*, що задає випуск продукції (Y) як функцію витрат капіталу (K) і праці (L).

$$Y = f (AK^\alpha L^\beta)$$

В залежності від розміру витрат, які несе фірма в процесі виробничої діяльності, існують різні методи їх розрахунку. Але з огляду на те, що виробництво будь-якого виду товару або послуги пов'язано з використанням різноманітних видів ресурсів, то необхідною є класифікація витрат[16].

Класифікація витрат виробництва

За змістом і призначенням витрати класифікуються згідно економічних елементів і калькуляційних статей. Групування витрат згідно *економічних елементів* — це розподіл витрат за економічним змістом незалежно від форми використання у виробництві того чи іншого виду продукції та місця здійснення цих витрат. Ця класифікація застосовується при упорядкуванні кошторису витрат виробництва всієї продукції, що випускається. Для підприємств усіх галузей встановлена така обов'язкова номенклатура витрат виробництва продукції за економічними елементами:

- матеріальні витрати ;
- витрати на оплату праці ;
- відрахування на соціальні потреби;
- амортизація основних фондів;
- відрахування в державні спеціальні фонди ;
- податки, що включаються у витрати підприємства ;
- інші[11].

Класифікація витрат за економічними елементами дає можливість знати структуру собівартості і дозволяє проводити цілеспрямовану політику покращення економіки підприємства. Але ця класифікація не дозволяє визначити важливий економічний показник - собівартість однієї одиниці продукції.

Для визначення витрат на одиницю товару використовують *класифікацію за статтями витрат* (калькуляційними статтями). На відміну від попередньої класифікації, калькуляція дозволяє врахувати витрати безпосередньо пов'язані з виробництвом конкретного виробу. У ці витрати входять, як матеріальні витрати, так і витрати на налагодження, обслуговування і управління виробництва цього виду виробу. Калькуляція складається за аналогічними статтями витрат, що і собівартість товарної продукції по підприємству в цілому, але в разі потреби, в окремих галузях виникає необхідність виділення окремих статей витрат. Так у консервній,

плодоовочевій промисловості виділяється така стаття витрат, як “ тара і тарні матеріали “, що у свою чергу калькуюються на бочки, банки, ящики тощо[13].

Для забезпечення наскрізного розрахунку і планування в якості калькуляційних одиниць, як правило, використовуються фізичні одиниці виміру конкретних видів продукції, прийняті у виробничій програмі підприємства (штуки, тонни, метри, кВт-год. тощо.).

На промислових підприємствах розробляються *планові і звітні калькуляції*. Перші розробляються на плановий період по плановим витратам. Другі - відображають фактичні витрати на випуск і реалізацію продукції. Порівняння планових і фактичних калькуляцій дозволяє виявити відхилення у витратах і визначити спосіб їх зниження[16].

В залежності від зв'язку витрат із процесом виробництва розрізняють *цехову, виробничу і повну собівартість* продукції. *Цехова собівартість* включає суму витрат, пов'язаних із виробництвом продукції в цехах. *Виробнича собівартість* включає цехову собівартість і витрати, пов'язані з управлінням, організацією й обслуговуванням підприємства в цілому. *Повна собівартість* включає виробничу собівартість і позавиробничі витрати, пов'язані з реалізацією продукції й інші витрати, що не відносяться до виробництва продукції[17].

РОЗДІЛ II. МЕТОДОЛОГІЯ ОЦІНЮВАННЯ ВИТРАТ

2.1 Методи оцінки витрат. Джерела і чинники зниження витрат

Застосовуються різноманітні методи калькуляції промислової продукції: прямого розрахунку, розрахунково - аналітичного, нормативного, параметричного, виключення витрат, коефіцієнтний і комбінований[7].

Застосування того або іншого методу залежить від виду виробленої продукції, характеру технологічного процесу, особливостей переробки сировини.

Метод прямого розрахунку застосовується на підприємствах, що виготовляють однорідну продукцію. При цьому методи витрати на одиницю продукції визначаються шляхом розподілу загальної суми витрат на кількість виробленої продукції[23].

На великих виробництвах з широкою номенклатурою більш поширений *розрахунково-аналітичний метод*. Сутність його полягає в тому, що прямі витрати на одиницю продукції визначаються на основі прогресивних норм витрат ресурсів.

Нормативний метод — найбільш прогресивний. Він базується на нормах і нормативах використання матеріальних і трудових ресурсів, на його основі можна робити розрахунок калькуляцій на нові види продукції[24].

Параметричний метод — застосовується для розрахунку витрат виробництва однотипних, але різних за якістю виробів. Він ґрунтується на встановленні закономірностей зміни витрат в залежності від зміни якісних параметрів продукції. Виявивши цю закономірність і витрати на виготовлення виробу - макета, можна дізнатися про витрати на інші однотипні вироби, що відрізняються один від одного певними параметрами. Для добору якісних властивостей (параметрів) використовується кореляційний аналіз залежності зміни витрат від зміни кожного

параметра[14]. Він дозволяє порівняти покращення якісних властивостей продукції з додатковими витратами на її виготовлення.

Методи виключення витрат, коефіцієнтний і комбінований базуються на визначенні загальної суми усіх витрат на переробку вихідної сировини і наступного її розподілу на отримувану продукцію. Ці методи використовуються на комплексних виробництвах (де з однієї вихідної сировини, у єдиному технологічному процесі одержують два або декілька різнорідних видів продукції.))[19]

Метод виключення витрат полягає в тому, що з усієї продукції, отриманої в результаті комплексної переробки сировини, один її вид рахується основним, інші – побічними. З загальних витрат на переробку сировини виключають вартість побічної продукції, а суму, що залишилася, відносять на витрати по основній продукції[18].

Застосування даного методу доцільно в галузях, де побічні продукти займають невеличку питому вагу, а їхня оцінка не робить істотного впливу на витрати по виготовленню основної продукції.

При коефіцієнтному методі (метод розподілу витрат) усі витрати розподіляються між отриманими продуктами пропорційно. При цьому один із продуктів приймається за умовну одиницю з коефіцієнтом, рівним одиниці, а інші прирівнюються до нього по перекладному коефіцієнті, що враховує якусь ознаку (відпускні ціни на продукцію, її вага, й ін.).

Витрати на виробництво одиниці кожного виду продукції обчислюються в такій послідовності: весь випуск продукції розраховується в умовних одиницях; визначаються витрати на одну умовну одиницю шляхом розподілу загальної суми витрат на випуск продукції в умовних одиницях; розраховуються витрати на виробництво кожного виду продукції шляхом множення витрат на умовну одиницю і на відповідний коефіцієнт.

Комбінований метод. Суть його полягає у такому: а) велика частина продуктів відноситься до основного. Це зменшує вплив оцінки побічної продукції на витрати по виготовленню основного продукту; б) побічна

продукція виключається з загальних витрат не по відпускних цінах , а у відсотку до витрат не переробку всієї сировини; в) сума витрат, що залишилася, розподіляється між основними видами продукції[13].

Можливості зниження витрат виробництва виділяються й аналізуються по двох напрямках: по джерелах і по чинниках.

Джерела — це витрати за рахунок економії яких можуть бути знижені витрати виробництва.

Чинники — це техніко-економічні умови, під впливом яких змінюються витрати.

Основними джерелами зниження витрат виробництва і реалізації продукції є :

- зниження витрат сировини, матеріалів, палива і енергії на одиницю продукції;
- зменшення розміру амортизаційних відрахувань, що припадають на одиницю продукції ;
- зниження витрат заробітної плати на одиницю продукції ;
- скорочення адміністративно-управлінських витрат ;
- ліквідація непродуктивних витрат і втрат[11].

На економію ресурсів дуже впливає число техніко-економічних чинників. Найбільший вплив мають такі групи внутрішньовиробничих чинників :

- підвищення технічного рівня виробництва ;
- удосконалювання організації виробництва і праці ;
- зміна обсягу виробництва.

Підвищення технічного рівня виробництва, удосконалювання організації виробництва і праці призводить до зниження витрат сировини, матеріалів і заробітної плати[12].

Зменшення витрат сировини і матеріалів досягається за рахунок зниження норм їхнього використання, скорочення відходів і втрат у процесі виробництва і збереження, повторне використання матеріалів, впровадження

безвідходних технологій. На розмір витрат істотний вплив має зміна цін на сировину і матеріали. При їхньому збільшенні витрати зростають, а при зниженні - зменшуються. Відсоток зниження розміру витрат за рахунок зменшення матеріальних витрат і зміни цін на сировину та матеріали може бути розрахований по формулі[6]:

$$ЗВ_{\text{м}} = (1 - j_{\text{м}} \times j_{\text{ц}}) Y_{\text{м}} \times 100, \text{ де}$$

j —індекс зміни норм використання сировини і матеріалів на одиницю продукції;

$j_{\text{ц}}$ —індекс зміни цін на сировину і матеріали;

$Y_{\text{м}}$ —питома вага вартості матеріальних витрат у витратах підприємства (у відсотках).

Зниження витрат підприємства забезпечується за рахунок зменшення витрат живої праці на одиницю продукції і темпів зростання його продуктивності стосовно темпів зростання середньої заробітної плати. Розмір зниження витрат (у відсотках) за рахунок росту продуктивності праці можна визначити за формулою[8] :

$$ЗВ_{\text{зп}} = (1 - j_{\text{зп}} : j_{\text{пп}}) Y_{\text{зп}} \times 100, \text{ де}$$

$j_{\text{зп}}$ —індекс росту середньої заробітної плати;

$j_{\text{пп}}$ —індекс росту продуктивності праці;

$Y_{\text{зп}}$ —питома вага заробітної плати у витратах підприємства, (у відсотках).

Існує ще один вид визначення динаміки собівартості. Він здійснюється на основі розрахунку індивідуального індексу собівартості[10] :

$$i_s = Z_1 / Z_0, \text{ де}$$

Z_1 і Z_0 - базова і звітна собівартості одиниці продукції

Коли на підприємстві випускається декілька видів продукції, то динаміку собівартості усього виробництва визначають на основі розрахунку загального індексу собівартості в якому фактично випущена в звітному періоді товарна продукція оцінюється по фактичній собівартості звітного періоду, а потім також продукція оцінюється по плановій собівартості або по фактичній собівартості базисного періоду[16] :

$$I_2 = e Z_1 Q_1 / e Z_0 Q_0$$

Z_0 - собівартість одиниці продукції в базовому періоді або за планом.

Q_1, Q_0 - кількість продукції в звітному періоді.

Z_1 - собівартість одиниці продукції в звітному періоді.

Для окремої продукції використовують показник собівартості продукції виражений у витратах на у.о. товарної продукції. Цей показник одержують шляхом ділення повної собівартості усієї товарної продукції на вартість цієї товарної продукції в оптових цінах підприємства. Він визначається в чотирьох варіантах.

1 Витрати на у.о. товарної продукції по затвердженому плані[21]:

$$e Z_{пл} Q_{пл} / e P_{пл} Q_{пл}$$

1 Витрати на у.о. фактично випущеної товарної продукції.

а) за планом перерахованому на фактичний обсяг випуску і асортимент продукції[22];

$$Z_{пл} Q_{пл} / P_{пл} Q_{пл}$$

б) фактично, у цінах, що діяли в звітному році ;

$$Z_1 Q_1 / P_1 Q_1$$

в) фактично, у цінах, прийнятих у плані[23] ;

$$Z_{пл} Q_1 / P_{пл} Q_1$$

$Z_{пл}$ - планова собівартість одиниці продукції ;

Z_1 - фактична собівартість продукції ;

$P_{пл}$ - планова оптова ціна одиниці продукції ;

P_1 - фактична оптова ціна одиниці продукції ;

$Q_{пл}$ - кількість одиниць за планом ;

Q_1 - фактична кількість одиниць продукції ;

Методи оцінки впливу техніко-економічних чинників на зниження витрат підприємства, що наведені вище, можуть використовуватися як при аналізі, так і при плануванні собівартості продукції на майбутній період.

2.2. Альтернативні методи зниження витрат.

Зниження витрат виробництва в даний час забезпечується в основному за рахунок внутрішньовиробничих чинників.

Значне зниження витрат виробництва досягається в результаті застосування прогресивних методів організації виробництва. Прикладом служить розроблена в Японії і отримавши широке застосування в усьому світі система організації виробництва “just in time“. Вона знижує витрати виробництва за рахунок бездефектного виготовлення продукції. Сутність її полягає в тому, що комплектуючі вироби, деталі поставляються споживачу у визначене місце, у потрібний час, у необхідній кількості. Якщо попадаються браковані деталі, виробничий процес зупиняється, тому що запасів на робочому місці немає[28].

Система “just in time “ сприяє зниженню витрат на двох напрямках:

- Знижуються витрати на складування і збереження напівфабрикатів і в споживача, і у виробника. Останній крім того знижує витрати на реалізацію.
- Застосування системи неможливе без забезпечення бездефектного виготовлення продукції в постачальника. Японські підприємства в цих цілях навчають усіх співробітників методам контролю якості і т.д. , підвищують відповідальність виробничих робітників за якість, використовують автоматичні пристрої для контролю якості. В результаті знижуються витрати виробництва, що пов'язані з повторним опрацюванням бракованих виробів, витратами сировини і заробітної плати[25].

У рамках системи “just in time“ розроблені і використовуються підсистеми, гуртки якості і т.д., що забезпечують економію витрат під час руху комплектуючих деталей по цеху в результаті підвищення відповідальності за якість продукції в робітників і спеціалістів, полегшення керування виробничим процесом.

Велику увагу економісти приділяють таким резервам зниження витрат, як зміна класифікації, вирахування і калькулювання витрат. Наприклад, розмежування витрат на виробництво продукції вищої якості і на виробництво нестандартної продукції; застосування єдиної системи калькулювання витрат на всіх стадіях життєвого циклу виробів; посилення ролі калькулювання; більш чітке виділення витрат на управління, підготовку виробництва, реалізацію досягнень науково-технічного прогресу, у тому числі підвищення якості продукції і т.д.[29]

РОЗДІЛ III. ЕКОНОМІЧНА ОЦІНКА ТА АНАЛІЗ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА НА ПРИКЛАДІ ПАТ «КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ М'ЯСОКОМБІНАТ»

3.1 Організаційно - економічна характеристика підприємства

Повна назва підприємства: Партнерське акціонерне товариство «Кременчуцький мясокомбінат»

Дата створення: 25.02.1994р.

Основні напрями діяльності: виробництво м'яса і субпродуктів

Спеціалізація: Виробництво м'ясної продукції.

М'ясокомбінат належить до підприємств переробної промисловості і характеризується масовим випуском однорідної, за сировиною, продукції і має значну номенклатуру виробів, залишки незавершеного виробництва, декілька стадій переробки сировини.

Сировина потрапляє на підприємство або від структурних одиниць, або від постачальників (м'ясопереробних заводів) її завозять у морозильні камери. Основні та допоміжні матеріали розташовують в складових приміщеннях.

3.2 Аналіз витрат підприємства

Витрати - це зменшення активів або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу підприємства (за винятком зменшення капіталу внаслідок його вилучення або розподілу власниками), за умови, що ці витрати можуть бути достовірно оцінені.

На підприємстві протягом 2017-2018 рр. були присутні витрати, наведені в додатку А.

Зробимо аналіз динаміки витрат протягом 2017-2018рр.

Таблиця 1 Аналіз динаміки витрат виробництва за 2017-2018рр.

№ п/п	Показники	2017	2018	Відхилення 2017-2018рр., тис.грн	У % до минулого року
1	Сировина і матеріали	13226,26	12743,37	-482,89	0,9635
2	Покупні напівфабрикати (за вирахуванням доходів)	1541,73	1248,89	-292,84	0,8101
3	Напівфабрикати власного виробництва	15510,48	14728,27	-782,21	0,9496
4	Транспортні витрати	46,4	42,95	-3,45	0,9256
5	Паливо та енергія технологічні	303,99	250,28	-53,71	0,8233
6	Зарплата основна	421,75	448,18	26,43	1,0627
7	Зарплата додаткова	104,36	116,88	12,52	1,1200
8	Зарплата всього	526,11	565,06	38,95	1,0740
9	Фонд зайнятості	11,41	12,23	0,82	1,0719
10	Відрахування на соцстрах	196,21	210,74	14,53	1,0741
11	Прямі витрати	31362,59	29801,79	-1560,8	0,9502
12	Загально виробничі витрати змінні	2045,36	1658,42	-386,94	0,8108
13	Всього витрат змінних	33307,95	31460,21	-1847,74	0,9445
14	Маржинальний прибуток	7992,05	8051,07	59,02	1,0074
15	Маржинальна рентабельність (%)	23,99	25,59	-3,19	1,0666
16	Загально виробничі витрати постійні	1726,55	1451,05	-275,5	0,8404
17	Загально виробничі витрати всього	3671,91	3085,79	-586,12	0,8404
18	Виробнича собівартість	35034,5	32911,26	-2123,24	0,9394
19	Адміністративні витрати	478,72	500,45	21,73	1,0454
20	Витрати на збут	198,41	209,58	11,17	1,0563
21	Інші операційні витрати	435,4	408,09	-27,31	0,9373
22	Витрати операційної діяльності всього	36147,03	34029,38	-2117,65	0,9414
23	Рентабельність (%)	14,26	17,10	2,85	
24	Прибуток	5152,97	5820,62	667,65	1,1296
25	Оптова ціна	41300	39850	-1450	0,9649
26	ПДВ 20%	8260	7970	-290	0,9649
27	Відпускна ціна	49560	47820	-1740	0,9649

З наведених даних можна зробити висновок, що протягом 2017-2018 років за статтями витрат сировина і матеріали, покупні напівфабрикати (з відніманням доходів), напівфабрикати власного виробництва, транспортні витрати, паливо та енергія технологічні, прямі витрати, загальновиробничі витрати змінні, загальновиробничі витрати постійні, інші операційні витрати зменшились відповідно на (тис.грн.) 482,89 (4%), 292,84 (19%), 782,21 (5%), 3,45 (7,5%), 53,71 (17,7%), 1560,8 (5%), 386,94 (19%), 275,5 (16%), 27,31 (6,3%) відповідно. При цьому оптова ціна зменшилась на 1450 тис.грн (3,6%), а прибуток зріс на 667,65 тис. грн.(13%). Збільшення прибутку може бути через купівлю більш дешевої сировини, зміна постачальників чи умов постачання та ін.

Для аналізу виконання плану по витратам приведемо розрахункову таблицю.

Таблиця 2 Оцінка виконання плану витрат виробництва за 2018р.

№ п/п	Показники	2018 план	2018 факт	Відхилення тис.грн	У %
1	Сировина і матеріали	12487,91	12743,37	255,46	1,0205
2	Покупні напівфабрикати (за вирахуванням доходів)	977,47	1248,89	-37,86	0,97
3	Напівфабрикати власного виробництва	14787,84	14728,27	-59,57	0,9960
4	Транспортні витрати	1654,58	42,95	-1611,63	0,0260
5	Паливо та енергія технологічні	267,04	250,28	-16,76	0,9372
6	Зарплата основна	432,49	448,18	15,69	1,0363
7	Зарплата додаткова	110,39	116,88	6,49	1,0588
8	Зарплата всього	542,88	565,06	22,18	1,0409
9	Фонд зайнятості	11,78	12,23	0,45	1,0382
10	Відрахування на соцстрах	202,46	210,74	8,28	1,0409
11	Прямі витрати	29627,54	29801,79	174,25	1,0059
12	Загально виробничі витрати змінні	1681,9	1658,42	-23,48	0,9860
13	Всього витрат змінних	31309,44	31460,21	150,77	1,0048
14	Маржинальний прибуток	8540,56	8051,07	-489,49	0,9427
15	Маржинальна рентабельність (%)	27,28	25,59	-1,69	0,9382

16	Загально виробничі витрати постійні	1514,69	1451,05	-63,64	0,9580
17	Загально виробничі витрати всього	3196,59	3085,79	-110,8	0,9653
18	Виробнича собівартість	32824,13	32911,26	87,13	1,0027
19	Адміністративні витрати	481,79	500,45	18,66	1,0387
20	Витрати на збут	203,7	209,58	5,88	1,0289
21	Інші операційні витрати	415,2	408,09	-7,11	0,9829
22	Витрати операційної діяльності всього	33924,82	34029,38	104,56	1,0031
23	Рентабельність (%)	17,47	17,10	-0,361	0,9793
24	Прибуток	5925,18	5820,62	-104,56	0,9824
25	Оптова ціна	39850	39850	0	1,0000
26	ПДВ 20%	7970	7970	0	1,0000
27	Відпускна ціна	47820	47820	0	1,0000

Таким чином зробимо висновок, що на 100% план був виконаний за такими показниками як оптова і відпускна ціна. А такі показники як сировина і матеріали, зарплата основна, зарплата додаткова, фонд зайнятості, відрахування на соцстрах, прями витрати виросли на 225,46 (0,2%), 15,69 (0,6%), 6,49 (0,59%), 0,45 (0,38%), 8,28 (0,41%), 174,25 (0,006%) відповідно. Таким чином зросла і виробнича собівартість на 18,13 тис. грн. (0,003%), зросли витрати на збут на 5,88 тис. грн. (на 0,029%). А прибуток менший за план на 104,56 тис. грн., тобто на 1,27%. Прибуток був менший, ніж очікувалось, через подорожчання сировини чи матеріалів, зміна економічної ситуації, можливо більшого витрачання коштів на виробництво чи обладнання через непередбачувані ситуації.

Для того, щоб оцінити зміну витрат виробництва протягом певного періоду необхідно порівняти питому вагу витрат фактичного періоду з питомою вагою витрат попереднього періоду.

Таблиця 3 Оцінка питомої ваги витрат виробництва за 2018р. в порівнянні з 2017р.

№ п/п	Показники	2017р.		2018р.		Відхилення за питомою вагою
		Сума	Питома вага, %	Сума	Питома вага, %	

1	Сировина і матеріали	13226,26	26,6874	12743,37	26,6486	-0,0387
2	Покупні напівфабрикати (за вирахуванням доходів)	1541,73	3,1108	1248,89	2,6116	-0,4992
3	Напівфабрикати власного виробництва	15510,48	31,2964	14728,27	30,7994	-0,4970
4	Транспортні витрати	46,4	0,0936	42,95	0,0898	-0,0038
5	Паливо та енергія технологічні	303,99	0,6134	250,28	0,5234	-0,0900
6	Зарплата основна	421,75	0,8510	448,18	0,9372	0,0862
7	Зарплата додаткова	104,36	0,2106	116,88	0,2444	0,0338
8	Зарплата всього	526,11	1,0616	565,06	1,1816	0,1201
9	Фонд зайнятості	11,41	0,0230	12,23	0,0256	0,0026
10	Відрахування на соцстрах	196,21	0,3959	210,74	0,4407	0,0448
11	Прямі витрати	31362,59	63,2821	29801,79	62,3208	-0,9613
12	Загально виробничі витрати змінні	2045,36	4,1270	1658,42	3,4680	-0,6590
13	Всього витрат змінних	33307,95	67,2073	31460,21	65,7888	-1,4185
14	Маржинальний прибуток	7992,05	16,1260	8051,07	16,8362	0,7102
15	Маржинальна рентабельність (%)					
16	Загально виробничі витрати постійні	1726,55	3,4838	1451,05	3,0344	-0,4494
17	Загально виробничі витрати всього	3671,91	7,4090	3085,79	6,4529	-0,9561
18	Виробнича собівартість	35034,5	70,6911	32911,26	68,8232	-1,8679
19	Адміністративні витрати	478,72	0,9659	500,45	1,0465	0,0806
20	Витрати на збут	198,41	0,4003	209,58	0,4383	0,0379
21	Інші операційні витрати	435,4	0,8785	408,09	0,8534	-0,0251

22	Витрати операційної діяльності всього	36147,03	72,9359	34029,38	71,1614	-1,7745
23	Рентабельність %					
24	Прибуток	5152,97	10,3974	5820,62	12,1719	1,7745
25	Оптова ціна	41300	83,3333	39850	83,33	
26	ПДВ 20%	8260	16,6667	7970	16,67	
27	Відпускна ціна	49560	100	47820	100	

З цієї таблиці ми бачимо, що зменшення відбулось за наступними показниками: сировина і матеріали (0,0387%), покупні напівфабрикати (0,4992%) ,транспортні витрати (0,0038%), паливо і енергія технологічні (0,09%), прямі витрати (0,9613%) та інші витрати. Витрати операційної діяльності всього зменшилися на 1,7745%, при цьому відповідно прибуток збільшився на 1,7745%.

Причинами меншення витрат може бути зменшення цін на сировину, або закупівля більш дешевих видів сировини, введення в дію нового обладнання, зміна посередників, збільшення ефективності збуту і т.д.

Також для оцінки витрат підприємства потрібно провести оцінку прямих і не прямих витрат.

Таблиця 4 Оцінка прямих і непрямих витрат

№ п/п	Показники	2018 план	2018 факт	Відхилення тис.грн	У %
	<i>Прямі витрати</i>				
1	Сировина і матеріали	12487,91	12743,37	255,46	1,0205
2	Покупні напівфабрикати (за вирахуванням доходів)	977,47	1248,89	-37,86	0,97
3	Напівфабрикати власного виробництва	14787,84	14728,27	-59,57	0,9960
4	Транспортні витрати	1654,58	42,95	-1611,63	0,0260
5	Паливо та енергія технологічні	267,04	250,28	-16,76	0,9372
6	Зарплата основна	432,49	448,18	15,69	1,0363
7	Зарплата додаткова	110,39	116,88	6,49	1,0588
8	Фонд зайнятості	11,78	12,23	0,45	1,0382
9	Відрахування на соцстрах	202,46	210,74	8,28	1,0409
10	Прямі витрати	29627,54	29801,79	174,25	1,0059

	Всього	60559,5	59603,58	-955,92	0,984
	<i>Змінні витрати</i>				
11	Маржинальний прибуток	8540,56	8051,07	-489,49	0,9427
12	Маржинальна рентабельність (%)			0,0	
13	Загально виробничі витрати постійні	1514,69	1451,05	-63,64	0,9580
14	Адміністративні витрати	481,79	500,45	18,66	1,0387
15	Витрати на збут	203,7	209,58	5,88	1,0289
16	Інші операційні витрати	415,2	408,09	-7,11	0,9829
	Всього	11155,94	10620,24	-535,70	0,95

Таким чином фактичний обсяг всіх прямих витрат зменшився на 955,92 тис.грн. і це становить 1,26 %. Прямі витрати зменшились за рахунок фактичних витрат (менші від запланованих) по таких показниках: напівфабрикати власного виробництва (на 59,37тис.грн. – 0,996%), транспортні витрати (1611,63тис.грн. – 0,026%), паливо та енергія технологічні (на 16,76тис.грн. – 0,94%). При цьому зросли витрати на сировину і матеріали, на покупні напівфабрикати, на основну та додаткову заробітну плату і відповідно відрахування до фонду зайнятості та на соцстрах.

В змінних витратах відбулись зменшення за такими статтями як маржинальний прибуток 489,49 тис.грн (6%), загально виробничі витрати постійні на 63,64 тис.грн. (4%). Збільшились адміністративні витрати на 18,66 тис. грн. (0,39%) та витрати на збут 5,88тис. грн. (0,29%). Загалом обсяг змінних витрат зменшився на 535,7 тис.грн., що становить 5%.

Також потрібно провести оцінку витрат, проаналізувавши витрати відповідно до кожного з продуктів, що виготовляються на підприємстві.

Таблиця 5 Оцінка впливу витрат виробництва на систему ціноутворення на підприємстві

№ п/п	Показники	Сума витрат за	Сума витрат за	Відхилення, тис.грн.	У %
-------	-----------	----------------	----------------	----------------------	-----

		2017р.	2018р.		
1	Напівфабрикати	13 261,14	12 184,55	-1 076,59	0,919
2	Варені в натуральній та штучній оболонці	4 943,65	4 586,34	- 357,31	0,928
3	Напівкопчені	4 122,36	3 980,27	- 142,09	0,966
4	Копченості курячі, із свинини та яловичини	7 880,08	7 374,36	- 505,72	0,936
5	Субпродукти 1 категорії	5 939,80	5 903,86	- 35,94	0,994

З даних видно, що всі витрати в 2018р. зменшились у порівнянні з 2017р. : напівфабрикати на 1076,59 тис.грн. - 8,1%, варені в натуральній та штучній оболонці на 357,31тис.грн. - 7,2%, напівкопчені на 142,09тис.грн - 3,4%, копченості курячі, із свинини та яловичини на 505,72тис.грн. - 6,4%, субпродукти 1 категорії на 35,94тис.грн. - 0,6%. Зміни могли спричинити будь-які економічні зміни у суспільстві, що можуть вплинути на витрати виробництва певного виду продукції.

На завершення оцінки витрат виробництва потрібно розрахувати рентабельність роботи підприємства у звітному році. Показники наведені в таблиці 6.

Таблиця 6 Оцінка рентабельності виробництва

№ п/п	Показники	Сума витрат за 2017р.	Сума витрат за 2018р.	Відхилення, тис.грн.
1	Валовий дохід (виручка) від реалізації	41300	39850	-1450
2	Витрати виробництва	36147,03	34029,38	-2117,65
3	Прибуток	5152,97	5820,62	667,65
4	Рентабельність (%)	114,26	117,105	2,849

Отже, з наведених вище даних можна зробити висновок, що підприємство працює ефективно, і ціль стосовно зменшення витрат була виконана. Рентабельність підприємства зросла на 2,85% за один рік, що є досить великим досягненням. Цьому сприяло зменшення витрат

виробництва на 2117,65 тис. грн. і збільшення валового доходу від реалізації на 1450 тис. грн.. Збільшення відсотка рентабельності в 2008р. призвело до збільшення прибутку на 667,65 тис. грн..

3.3 Резерви та шляхи підвищення ефективності використання наявних ресурсів.

Практична реалізація окреслених заходів на підприємствах позначиться на їх економічній діяльності і сприятиме підвищенню інтенсивності виробництва. Зокрема, складаються широкі можливості для прискорення переорієнтації підприємств на випуск нової продукції, яка користується підвищеним попитом у споживачів. Поряд з тим, поліпшення обліку і планування витрат виробництва на підприємстві є важливою передумовою збільшення обсягів випуску продукції, яка користується попитом на ринку без додаткових капітальних вкладень, що особливо важливо в умовах обмеженості інвестиційних ресурсів.

Отже, інтенсифікація використання основних засобів підприємств дає змогу значно знизити витрати, пов'язані з моральним зносом машин і устаткування, сприяє прискоренню їх оновлення, що в кінцевому результаті позитивно позначається на фондоозброєності праці працюючих та зростанні її продуктивності.

Серед напрямів підвищення ефективності оцінювання витрат на підприємствах чільне місце повинно бути відведено заходам, спрямованим на поліпшення екстенсивного використання основних засобів для виробництва. Зокрема, важливе значення повинно надаватися насамперед таким, які спрямовані на підвищення змінності роботи устаткування. Підвищення змінності роботи устаткування є важливим фактором зростання обсягів виробництва продукції і підвищення ефективності використання основних засобів. У зв'язку з цим, на підприємствах необхідно домагатися оптимальної структури складових засобів праці, досягнення пропорцій між робочою

силою і відповідними видами машин і устаткування, тобто повинна зростати питома вага прогресивного нового устаткування, удосконалюватись організація функціонування виробничої інфраструктури, що сприятиме поліпшенню технічного обслуговування основних підрозділів підприємства, перерозподілу працюючих в його межах, вивільненню робітників в допоміжних виробництвах і залучення їх після відповідної підготовки до роботи в основних цехах, щоб підвищити змінність наявного у них устаткування. Підвищенню змінності роботи устаткування повинно сприяти удосконалення його структури, тобто зменшення в його складі тих машин і верстатів, які за своїми технологічними можливостями лише частково завантажені роботою протягом зміни.

Наявність на підприємствах устаткування, яке лише частково використовується у виробничому процесі, не дає змоги протягом строку корисного його використання перенести свою вартість на виготовлювану продукцію (послуги). В результаті матиме місце значна недоамортизація такого устаткування, що негативно впливатиме на економічні показники діяльності підприємства. Досвід діяльності багатьох підприємств показує, що позбутися надлишку устаткування можна шляхом зміни його структури, наприклад, реалізації або списання застарілих верстатів і машин, придбати нове устаткування, і за рахунок високої продуктивності якого більш повно завантажити все наявне устаткування. Вирішення проблеми повного завантаження устаткування можливе шляхом розвитку госпрозрахункового кооперування підприємств з метою ефективності використання наявних у них резервів виробничих потужностей.

Важливе значення в підвищенні обліку витрат відіграють соціальні фактори. Так, проведені соціологічні дослідження на ряді підприємств дали змогу виявити низку причин, які негативно впливають на організацію використання активної частини витрат в другу зміну. Насамперед, мова йде про незадовільне забезпечення другої зміни необхідним комплексом послуг виробничої інфраструктури (своєчасного ремонтного обслуговування,

ритмічного забезпечення робочих місць необхідними матеріалами, інструментом, комплектуючими, транспортними засобами, різними видами енергії), низький рівень організації харчування, медичного обслуговування; недостатність в організації соціально-побутової інфраструктури міст та робітничих селищ; невисокий рівень кваліфікації кадрів, що не дає можливість ефективно використовувати нову техніку.

Поряд з технічними і організаційними факторами важливу роль повинні відігравати фактори матеріального стимулювання працівників підприємств. Мова йде про те, що менеджмент підприємств має розробляти і постійно удосконалювати механізми матеріального стимулювання робітників, інженерів та інших працівників, діяльність яких сприяє виявленню та організації використання резервів підвищення ефективності основних засобів.

Поліпшення інтенсивного та екстенсивного використання основних засобів підприємств безпосередньо позначається на зниженні собівартості виготовлених виробів за рахунок економії на умовно-постійних витратах, а в кінцевому підсумку це дає змогу збільшити прибуток підприємств та підвищити рентабельність їх діяльності.

ВИСНОВОК

Виробництво будь-якого товару потребує затрат економічних ресурсів, що, у силу своєї відносної рідкості, мають визначені ціни. Кількість якогось товару, що фірма намагається запропонувати на ринку, залежить від цін (витрат) і ефективності використання ресурсів, необхідних для його виробництва, з одного боку, і від ціни, по якій товар буде продаватися на ринку, - з іншого. Проте в процесі виробництва фірма-виробник поряд із витратами виробництва несе також витрати на просування товару на ринок, проведення маркетингових досліджень, організацію реклами, сплачує податки тощо.

Затрати, витрати, собівартість, є найважливішими економічними категоріями. Їхній рівень багато в чому визначає розмір прибутку і рентабельності підприємства, ефективність його господарської діяльності. Зниження й оптимізація витрат є одними з основних напрямків удосконалювання економічної діяльності кожного підприємства.

ПАТ «Кременчуцький мясокомбінат» - підприємство, що належить до переробної промисловості і характеризується масовим випуском однорідної продукції (за сировиною, що використовується у виробництві) і має значну номенклатуру виробів, кілька стадій переробки сировини, недовготривалий технологічний процес; створює напівфабрикати власного виробництва. Для аналізу витрат підприємства була використана калькуляція основних видів продукції за 2017-2018 роки. Після оцінки даних у підсумку можна стверджувати, що ПАТ «Кременчуцький мясокомбінат» працює ефективно, і ціль стосовно зменшення витрат була виконана. Рентабельність підприємства зросла на 2,85% за один рік, що є досить великим досягненням. Цьому сприяло зменшення витрат виробництва на 2117,65 тис. грн. і збільшення валового доходу від реалізації на 1450 тис. грн.. Збільшення відсотка рентабельності в 2008р. призвело до збільшення прибутку на 667,65 тис. грн..

В залежності від виду продукції, характеру технологічного процесу, особливостей переробки сировини використовують різні методи калькулювання (оцінки) витрат. До основних та найбільш практичних належать: метод прямого розрахунку, розрахунково-аналітичний метод, нормативний метод, параметричний метод, коефіцієнтний метод, метод виключення витрат, комбінований метод.

Проте основним завданням економіста є не тільки підрахування вже наявних витрат, але і знаходження можливих шляхів зниження витрат. Можливості зниження витрат виробництва виділяються й аналізуються по двох напрямках: по джерелах та чинниках. В середині підприємства витрати можна знижувати за рахунок зміни норм використання сировини, зменшення витрат живої праці на одиницю продукції тощо. Для цього розроблено ряд показників (індексів), які нині широко використовуються на підприємствах.

Значне зниження витрат досягається за рахунок застосування прогресивних методів організації виробництва, наприклад система “just in time”.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Іванілов О. С. Економіка підприємства: підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / О. С. Іванілов - К.: Центр учбової літератури, 2009. - 728 с.
2. Економіка підприємства: підручник / Швиданенко Г. О., Васильков В. Г., Гончарова Н. П. [та ін.] ; за заг. ред. Г. О. Швиданенко. - К.: КНЕУ, 2009. - 598 [2] с.
3. Планування діяльності підприємства: Навч. посіб. / За заг. ред. В. Є. Москалюка. — К.: КНЕУ, 2005. — 384 с.
4. Пашута М. Т., Калина А. В. Прогнозування та макроекономічне планування: Навч. посібник. - К.: МАУП, 1998. - 192 с.
5. Сидун В.А., Пономарева Ю.В. Экономика предприятия. Учебное пособие, Харьков: ХДУХТ, 2006. - 261 с.
6. Алексеева М. М. Планування діяльності фірми: Учеб.-метод. посіб. — М: Фінанси і статистика, 2001. - 248 с.
7. Бойчик І. М, Харів П. С., Хопчан М. І., Піча Ю. В. Економіка підприємства: Навч. посіб. — 2-ге вид., випр. і дод. — К.: Каравелов; Л.: Новий Світ-2000, 2001. - 298 с.
8. Болховітінова В. С. Планування на підприємстві: Учеб. посіб. / В. С. Болховітінова, С. М. Каруна, Л. В. Щупак. — Воронеж: Воронеж. держ. техн. ун-т, 2002. — 153 с.
9. Бухалков М. І. Внутріфірмове планування: Підручник. — М: ІНФРА - М, 2003. — 400 с.
10. Горемикін Ст. А., Бугулов Е. Р., Богомолів А. Ю. Планування на підприємстві. — М.: Інф.-изд. Дім "Філін", 1999. Економіка підприємства: Підручник / За заг. ред. С. Ф. Покропивного. — 2-ге вид., перероб. та доп. — К.: КНЕУ, 2001. — 528 с.
11. Зінь Е. А. Турченук М. О. Планування діяльності підприємства: Підручник. - К: Професіонал, 2004. -320 с.

12. Іванова Ст. Ст. Планування діяльності підприємства: Навч. посіб. – К: Центр навчальної літератури, 2006. – 472 с.
13. Ільїн А. І. Планування на підприємстві: Підручник. - Мінськ: Нове знання, 2004. – 635 с.
14. Любанова Т. П., Мясоєдова Ст. Л., Олійникова Ю. А. Стратегічне планування на підприємстві: Учеб. посіб. – М: ІКЦ «Март»; Ростов н/Д: Видавничий центр «Березень», 2005. – 400 с.
15. Маховикова Р. А. Планування на підприємстві: конспект лекцій / Р. А. Маховикова, Е. Л. Кантор, І. в. Дрогомирецький. – М: Ексмо, 2007. – 144 с.
16. Орлов О. О. Планування діяльності промислового підприємства: Підручник. – К: Скарби, 2002. – 336 с.
17. Пасічник В. Р., Акіліна О. В. Планування діяльності підприємства: Навч. посіб. – К: Центр навчальної літератури, 2005. – 256 с.
18. Планування діяльності підприємства: Навч. посіб. / За заг. ред. Ст. Є. Москалюка. — К: КНЕУ, 2005. — 384 с.
19. Планування на підприємстві : практ. посіб. / Під ред. Лапигіна. – М: Изд-во «Омега-Л», 2007. – 304 с.
20. Планування та прогнозування в умовах ринку. – Навч. посіб./ За ред. В. Р. Воронкової. – К: ВД «Професіонал», 2006. – 608 с.
21. Платонова Н.А., Харитонova Т. В. Планування діяльності підприємства: Навч. посіб. – М: Видавництво «Справа і сервіс», 2005. – 432 с.
22. Свіницька О. М. Планування діяльності підприємства: Навч. посіб. – К: Вид-во Європ. ун-ту, 2004. – 232 с.
23. Стратегічне планування / Під ред. Е. А. Уткіна. – М.: Асоціація авторів і видавців "ТАНДЕМ"; Вид-во "ЭКМОС", 1998. – 440 с.
24. Тарасюк Р. М., Шваб Л. І. Планування діяльності підприємства: Навч. посіб. - К.: Каравелов, 2003. - 432 с.
25. Тарасюк Р. М., Шваб Л. І. Планування діяльності підприємства: Навч. посіб. - К.: Каравелов, 2003. - 432 с.

26. Фатхутдінов Р. А. Стратегічний менеджмент: Підручник. — 4-е изд., перероб. і доп. — М: Річ, 2001. — 448 с.
27. Фатхутдінов Р. А. Виробничий менеджмент: Підручник. — 5-е вид. — СПб.: Пітер, 2007. — 496 с.
28. Чаюн І.Про., Бондар І.Ю. Планування виробничої програми підприємства та її ресурсного обґрунтування: Навч. посіб. — К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2000. — 127 с.
29. Швайка Л. А. Планування діяльності підприємства: Навч. посіб. — Л.: Магнолія Плюс, 2004. - 268 с.
30. Агапова Т. Сучасна економічна теорія: методологічна база і моделі /
/Економічний Журнал. - 1995. - № 10.

Калькуляція 1т основних видів продукції за 2017 р. (факт)

№ п/п	Найменування статей затрат	Напівфабрикати	Варені в натуральній та штучній оболонці	Напівкопчені	Копченості курячі, із свинини та яловичини	Субпродукти 1 категорії
1	Сировина і матеріали	1395,12	2752,35	3036,89	3030,29	3011,61
2	Покупні напівфабрикати (за вирахуванням доходів)	412,34	0	0	1129,39	0
3	Напівфабрикати власного виробництва	9983,31	1115,79	0	2565,21	1846,17
4	Транспортні витрати	7,16	6,22	7,6	18,47	6,95
5	Паливо та енергія технологічні	41,51	44,7	39,37	86,7	91,71
6	Зарплата основна	101,87	77,5	76,22	87,24	78,92
7	Зарплата додаткова	31,65	17,49	17,42	19,89	17,91
8	Зарплата всього	133,52	94,99	93,64	107,13	96,87
9	Фонд зайнятості	2,54	1,8	1,97	2,68	2,42
10	Відрахування на соцстрах	50	35,57	35,07	39,69	35,88
11	Прямі витрати	12025,50	4051,42	3214,54	6979,56	5091,57
12	Загально виробничі витрати змінні	659,95	360,65	301,51	329,93	393,32
13	Всього витрат змінних	12685,45	4412,07	3516,05	7309,49	5384,89
14	Маржинальний прибуток	1414,55	1687,93	2483,95	1490,51	915,11
15	Маржинальна рентабельність (%)	11,15%	38,26%	70,65%	20,39%	16,99%

16	Загально виробничі витрати постійні	308,24	331,22	400,83	344,98	341,28
17	Загально виробничі витрати всього	968,19	691,87	702,34	674,91	634,6
18	Виробнича собівартість	12993,69	4743,29	3916,88	7654,47	5726,17
19	Адміністративні витрати	109	89,99	89,62	95,65	94,46
20	Витрати на збут	49,49	29,95	39,02	39,73	40,22
21	Інші операційні витрати	108,96	80,42	76,84	90,23	78,95
22	Витрати операційної діяльності всього	13261,14	4943,65	4122,36	7880,08	5939,80
23	Рентабельність (%)	6,33%	23,39%	45,55%	11,67%	6,06%
24	Прибуток	838,86	1156,35	1877,64	919,92	360,2
25	Оптова ціна	14100,00	6100,00	6000,00	8800,00	6300,00
26	ПДВ 20%	2820,00	1220,00	1200,00	1760,00	1260,00
27	Відпускна ціна	16920,00	7320,00	7200,00	10560,00	7560,00

Калькуляція 1т основних видів продукції за 2018 р. (план)

№ п/п	Найменування статей затрат	Напівфабрикати	Варені в натуральній та штучній оболонці	Напівкопчені	Копченості курячі, із свинини та яловичини	Субпродукти 1 категорії
1	Сировина і матеріали	1095,12	2652,30	2918,48	2909,37	2912,64
2	Покупні напівфабрикати (за вирахуванням доходів)	312,4	0	0	665,07	0
3	Напівфабрикати власного виробництва	9720,08	1016,94	0	2479,95	1570,87
4	Транспортні витрати	6,13	6,04	6,58	16,3	5,83
5	Паливо та енергія технологічні	32,42	34,66	34,66	82,65	82,65
6	Зарплата основна	105,08	78,53	78,53	89,28	81,07
7	Зарплата додаткова	33,67	18,46	18,46	20,92	18,88
8	Зарплата всього	138,78	96,99	96,99	110,2	99,95
9	Фонд зайнятості	2,64	1,84	2,04	2,76	2,5
10	Відрахування на соцстрах	51,96	36,32	36,32	40,83	37,03
11	Прямі витрати	11359,5	3845,09	3095,07	6616,41	4711,47
12	Загально виробничі витрати змінні	552,72	271,95	271,95	304,53	280,75
13	Всього витрат змінних	11912,22	4117,04	3367,02	6920,93	4992,22
14	Маржинальний прибуток	1587,78	1832,96	2582,98	1529,06	1007,78
15	Маржинальна рентабельність (%)	13,33%	44,52%	76,71%	22,09%	20,19%

16	Загально виробничі витрати постійні	208,37	322,68	322,68	327,84	333,12
17	Загально виробничі витрати всього	761,09	594,63	594,67	632,37	613,87
18	Виробнича собівартість	12120,59	4439,72	3689,70	7248,78	5325,34
19	Адміністративні витрати	17,06	87,48	87,48	99,46	90,31
20	Витрати на збут	49,19	36,99	36,99	42,05	38,18
21	Інші операційні витрати	100,88	75,39	75,39	85,71	77,83
22	Витрати операційної діяльності всього	12388,02	4639,58	3889,56	7476,00	5531,66
23	Рентабельність (%)	8,98%	28,24%	52,97%	13,03%	8,47%
24	Прибуток	1111,98	1310,42	2060,44	974	468,34
25	Оптова ціна	13500,00	5950,00	5950,00	8450,00	6000,00
26	ПДВ 20%	2700,00	1190,00	1190,00	1690,00	1200,00
27	Відпускна ціна	16200,00	7140,00	7140,00	10140,00	7200,00